

# Motion till riksdagen

1986/87:Ju722

Bengt Harding Olson och Kjell Johansson (fp)

Sexuella övergrepp mot barn

---

Brottslighetens utveckling i vårt land är oroväckande och särskilt då brottsliga övergrepp mot enskilda människor. Allvarligast är kanske sexuella övergrepp mot barn som förövas av barnet närstående personer.

I dessa fall är problemen regelmässigt både många och svåra. De berör på ett djupgående sätt barnet som brottsoffer och den närstående gärningsmannen men också familjen i övrigt och egentligen en av vårt samhälles grundstenar.

## Utredningen av händelseförloppet

Av grundläggande betydelse är utredningen av vad som hänt mellan gärningsmannen och brottsoffret, oftast fader och dotter. Denna utredning är alltid svår att genomföra. Det är nödvändigt med en samordning mellan rättsväsende, socialförvaltning och barnpsykiatrisk klinik. En samverkansmodell med fasta rutiner skulle bäst kunna garantera en tillfredsställande gemensam bas för såväl sociala som rättsliga åtgärder.

Försök med utredningsmodeller förekommer på olika håll. Det synes angeläget att snarast fastställa en grundläggande principmodell för tillämpning i hela landet. En sådan modell borde egentligen omfatta alla typer av sexuella övergrepp — gärna med norsk förebild från Oslo — med särskilda regler för incestfallen.

## Rättegången i brottmål

Rättegångsbalken är svårtillämpad i nu aktuella brottmål framför allt beträffande förhör med barn och medverkan av sakkunniga.

Här föreligger ett behov av förbättringar. Genom utnyttjande av ny teknik, särskilt video, skulle det bli lättare att undvika direkt konfrontation mellan parterna i domstolen samt omförhör med barnet bl. a. i hovrätten. Ett ökat anlitande av rättspsykolog skulle dessutom ge en säkrare bedömning av barnets trovärdighet.

## Påföljd för gärningsmannen

Den lämpligaste påföljden för dessa gärningsmän är synnerligen svårbedömd. Många ofta motstående intressen skall tillgodoses.

Lagens utgångspunkt är att man — med iakttagande av vad som krävs för

att upprätthålla allmän laglydnad — skall fästa särskilt avseende vid att påföljden skall vara ägnad att främja den dömdes anpassning i samhället.

I gällande rätt finns därför ett differentierat påföljdssystem som ger stora möjligheter att anpassa påföljden till det enskilda fallet. Fängelse tillgodoser naturligtvis den allmänna laglydnaden men är ingen patentmedicin i behandlingshänseende. Gärningsmannens behov av behandling och vård tillgodoses mera genom skyddstillsyn förenad med varierande föreskrifter om behandling. Som självständiga påföljder kan utdömas öppen eller sluten psykiatrisk vård. I vissa speciella fall med pågående sluten vård finns möjligheten att underlåta åtal.

Andra påföljdsoptioner har föreslagits i offentliga utredningar. Villkorligt fängelse skulle utgöra någon form av kontraktsvård avsedd främst för missbrukare. Genom en påföljdskombination av fängelse och vård skulle vissa psykiskt störda gärningsmän kunna dömas till fängelse för bestämd tid men verkställigheten skulle inledas med vård under erforderlig tid.

En särskild idé har framförts av föreningen Barnens rätt i samhället (BRIS) efter amerikansk förebild. Ett "behandlingsföreläggande" skulle utgöra något av ett behandlingskontrakt. En sådan påföljd skulle kunna träda i kraft i stället för fängelsestraff eller förenas med ett sådant straff. Vid misskötsamhet kan kontraktet hävas och påföljd ådömas på vanligt sätt.

Slutsatsen härav blir att det i dag inte synes finnas någon helt välanpassad påföljdsform för denna typ av gärningsmän. Detta är en besvärande brist. Det är visserligen svårt att hitta en lämplig lösning men så måste ändå ske och då skyndsamt.

## Barnets omhändertagande

Det är lagligen möjligt att i dessa fall omhänderta barnet om förhållandena så motiverar. Det handlar här uppenbarligen om mycket svåra bedömningar och grannliga avvägningar. Då gäller detta såväl förekomsten av sexuella övergrepp som behovet av omhändertagandet av barnet. Här förekommer alltid motstridiga intressen och rättssäkerheten sätts på särskilt hårda prov.

I länsrätten drivs dessa mål av socialnämnden. Här borde man kanske överväga att i stället låta talan föras av ett särskilt allmänt ombud.

## Hemställen

Mot bakgrund av det anförda hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en utredningsmodell för sexuella övergrepp särskilt vid närståendes övergrepp på barn,
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om förhör med barn i brottmål,
3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om påföljd mot närstående gärningsman vid sexuella övergrepp mot barn.

[att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om omhändertagande av barn i nämnda fall.]

Mot. 1986/87  
Ju722

Stockholm den 27 januari 1987

*Bengt Harding Olson (fp)*

*Kjell Johansson (fp)*





